BMP.0724.2.6.2024

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na pismo[1] dotyczące oświadczenia, złożonego 5 czerwca 2024 r., przez Senatora RP Pana Wadima Tyszkiewicza *w sprawie jakości danych statystycznych przekazywanych przez kierowników urzędów stanu cywilnego do Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie urodzeń i zgonów*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Na wstępie należy podkreślić, że stosownie do art. 11 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. *Prawo o aktach stanu cywilnego*[2] minister właściwy do spraw wewnętrznych sprawuje nadzór nad działalnością wojewody w zakresie rejestracji stanu cywilnego, a sprawowanie tego nadzoru polega w szczególności na kształtowaniu jednolitej polityki w obszarze rejestracji stanu cywilnego i kontroli wykonywania ustalonych sposobów postępowania.

W związku z powyższym informacje zawarte w niniejszej odpowiedzi uwzględniają również kwestię sprawowanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (SWiA) nadzoru nad rejestracją stanu cywilnego oraz właściwość rzeczową resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Z dniem 1 stycznia 2024 r. weszły w życie:

- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2023 r. *w sprawie wzorów karty urodzenia i karty martwego urodzenia*[3];
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2023 r. *w sprawie wzoru karty zgonu*[4];
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2023 r. *w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2024*[5].

Ostatni z ww. aktów normatywnych w sposób jednoznaczny przesądził, że kierownik Urzędu Stanu Cywilnego (USC) jest zobowiązany do przekazywania do Urzędu Statystycznego w Olsztynie (w formie papierowej), na potrzeby statystyki publicznej, kopii części I oraz oryginału części III karty zgonu, której wzór został określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia *w sprawie wzoru karty zgonu*.

[1] z 7 czerwca 2024 r., sygn. BPS/043-13-263-MSWA/24
[2] Dz. U. z 2023 r. poz. 1378, z późn. zm.
[3] Dz. U. poz. 2733
[4] Dz. U. poz. 2734
[5] Dz. U. poz. 2747

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska

Mając na względzie zmiany w zakresie funkcjonowania USC obowiązujące od 1 stycznia 2024 r. Ministerstwo SWiA[6] w grudniu 2023 r. wystąpiło do dyrektorów wydziałów spraw obywatelskich i równorzędnych urzędów wojewódzkich[7] z informacją przedstawiającą istotę nowych regulacji prawnych, a także wskazującą pożądany sposób postępowania kierowników USC w świetle tych regulacji.

W odpowiedzi na ww. korespondencję jedynie Kierownik USC w Nowej Soli poinformował[8] o odmowie realizowania zalecenia dotyczącego wypracowania przez kierowników USC optymalnego modelu współpracy z podmiotami leczniczymi w zakresie przekazywania karty urodzenia i karty martwego urodzenia. Kierownik USC w Nowej Soli wskazał również, że obowiązek przekazywania przez kierownika USC danych statystycznych przetwarzanych przez podmioty medyczne wygasa 1 stycznia 2024 r. oraz, że w omawianym zakresie rozporządzenie Rady Ministrów *w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2024* jest niezgodne z przepisami ustawy *Prawo o aktach stanu cywilnego* i wewnętrznie sprzeczne. Jednocześnie Kierownik USC w Nowej Soli wyraził pogląd, że ww. pisma Ministerstwa SWiA nie mają mocy aktu prawnego zatem nie są wiążące dla kierownika USC.

Następnie 24 kwietnia 2024 r. do Ministerstwa SWiA wpłynęła informacja[9] z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), z której treści jednoznacznie wynikało, że dane przekazywane przez USC na potrzeby statystyki publicznej są niekompletne, co oznacza dla GUS sytuację skutkującą brakiem możliwości realizowania podstawowych zadań statutowych dotyczących gromadzenia i opracowywania danych o ruchu naturalnym, a w konsekwencji przygotowania bilansu liczby ludności. W przedmiotowym piśmie GUS zwrócił się także z prośbą o poinformowanie USC o konieczności przekazywania do Urzędu Statystycznego w Olsztynie kompletu danych w formie elektronicznej, jak również papierowych wersji karty zgonu zgodnie z zapisami Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na 2024 r.

W związku z powyższym Ministerstwo SWiA ponownie zwróciło się do wszystkich dyrektorów wydziałów spraw obywatelskich i równorzędnych urzędów wojewódzkich[10] o przekazanie stosownych informacji podległym kierownikom USC oraz zbadanie skali ewentualnych nieprawidłowości i podjęcie działań nadzorczych w odniesieniu do USC, nierealizujących nałożonych na ich

[6] kierując się obowiązkiem realizacji ustawowego zadania ministra właściwego do spraw wewnętrznych polegającego na kształtowaniu jednolitej polityki w zakresie rejestracji stanu cywilnego

[7] pisma z: 8 grudnia 2023 r., sygn. DSO-WSC.6000.33.5.2023; 15 grudnia 2023 r. sygn. DSO-WSC.6000.33.5.2023(3); 10 stycznia 2024 r., sygn. DSO-WSC.6000.5.1.2024 - załączniki nr 1-3

[8] pismo z 22 grudnia 2023 r. - załącznik nr 4

[9] pismo z 24 kwietnia 2024 r., sygn. GUS-BD01.533.2.2024.MC.14 - załącznik nr 5

[10] pismo z 26 kwietnia 2024 r., sygn. DSO-WSC.6000.3.11.2024 - załącznik nr 6

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska

kierowników obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz ustalonych sposobów postępowania.

Z nadesłanych odpowiedzi urzędów wojewódzkich nie wynikało, aby pojawiające się po stronie kierowników USC nieprawidłowości w przesyłaniu danych statystycznych do GUS miały, co do zasady, charakter zamierzony, lecz były spowodowane problemami natury technicznej, losowej (np. choroba pracownika), błędnego wypełnienia karty zgonu przez lekarza bądź też nieprzekazania jej do kierownika USC. Natomiast stanowisko przesłane przez Dyrektora Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim[11] wskazywało wprost, że jeden z urzędów (USC w Nowej Soli) przekazał, iż nie realizuje obowiązku statystycznego na rzecz GUS w pełnym zakresie. W ww. piśmie poinformowano również, że wystąpiono do Prezydenta Miasta Nowa Sól z prośbą o interwencję w przedmiotowej sprawie.

Pismem z 28 maja 2024 r. GUS przekazał[12], że korespondencja wystosowana przez Ministerstwo SWiA 26 kwietnia 2024 r. odniosła zamierzony skutek i USC rozpoczęły uzupełnianie brakujących danych, zarówno w formie elektronicznej, jak i papierowej. Zdecydowana większość z nich terminowo i rzetelnie wywiązuje się z obowiązku sprawozdawczego, a kompletność danych o urodzeniach i zgonach znacząco wzrosła.

Jednocześnie GUS wskazał, że jedynie USC w Nowej Soli od 1 stycznia 2024 r. nie realizuje w pełni obowiązku statystycznego.

Mając powyższe na uwadze Ministerstwo SWiA wystąpiło do Dyrektora Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego[13] z prośbą o podjęcie niezbędnych działań. W odpowiedzi na ww. pismo Lubuski Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim[14] przekazał, że z informacji otrzymanych od Prezydenta Miasta Nowa Sól[15] wynika, iż Kierownik USC w Nowej Soli wywiązał się z ciążącego na nim obowiązku, tj. przekazał do Urzędu Statystycznego w Olsztynie skany części I kart zgonu za okres styczeń-maj 2024 r. oraz uzupełnił i przesłał w aplikacji Źródło brakujące dane statystyczne i informacje o stanie cywilnym osób zmarłych i daty urodzenia współmałżonków osób zmarłych.

Informuję również, że podziękowania GUS, wyrażone w piśmie z 28 maja 2024 r., Ministerstwo SWiA przekazało[16] do wszystkich dyrektorów wydziałów spraw obywatelskich i równorzędnych urzędów wojewódzkich, dziękując kierownikom USC za działania, które okazały się niezwykle skuteczne i bezpośrednio wpłynęły na poprawę kompletności danych przekazywanych przez

[11] pismo z 13 maja 2024 r., sygn. SO-I.6234.10.2024.MLub - załącznik nr 7
[12] sygn. GUS-BD01.533.2.2024.MC.18 - załącznik nr 8
[13] pismo z 5 czerwca 2024 r., sygn. DSO-WSC.6000.3.11.2024(33) – załącznik nr 9
[14] pismo z 27 czerwca 2024 r., sygn. SO-I.6234.10.2024.MLub – załącznik nr 10
[15] Pismo z 24 czerwca 2024 r., sygn. USC.5350.9.2024 – załącznik nr 11
[16] pismo z 7 czerwca 2024 r., sygn. DSO-WSC.6000.3.11.2024(34) – załącznik nr 12

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska

USC do GUS. Wskazano, że jest to wyraz rzetelnej pracy i odpowiedzialności za wagę oraz znaczenie realizowanych zadań związanych z przekazywaniem danych na potrzeby statystyki publicznej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W kontekście powyższego należy podkreślić, że stosownie do art. 13 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. *o statystyce publicznej*[17] organy administracji publicznej, przekazują lub udostępniają nieodpłatnie służbom statystyki publicznej zgromadzone dane w szczegółowym zakresie, postaci i terminach, określonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej, a przepisy wspomnianego rozporządzenia Rady Ministrów *w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2024*, *expressis verbis* wskazują, że USC przekazują do GUS/Urzędu Statystycznego w Olsztynie określone dane, również w formie papierowej.

Należy zatem wskazać, że USC posiadają podstawę prawną do przekazywania określonych danych do GUS, jak również mają wskazany sposób i formę przekazywania tych danych. Natomiast oddzielną kwestią pozostaje ewentualna zmiana obowiązujących przepisów prawa w kierunku wprowadzenia rozwiązań, które potencjalnie mogłyby usprawnić proces przekazywania danych na potrzeby statystyki publicznej.

Ministerstwo SWiA podziela opinię dotyczącą potrzeby dialogu oraz wypracowania rozwiązań gwarantujących spójny i racjonalny sposób przekazywania danych oraz ich wysoką jakość. Niemniej kwestia inicjatywy i propozycji uregulowania zasad przekazywania danych na potrzeby statystyki publicznej pozostaje poza zakresem kompetencji resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Niezależnie od powyższego pragnę poinformować, że 10 czerwca 2024 r. odbyło się jedno ze spotkań organizowanych przez Ministerstwo SWiA z udziałem organizacji zrzeszających urzędników stanu cywilnego[18], poświęcone bieżącym kwestiom związanym z rejestracją stanu cywilnego. W spotkaniu wzięło udział liczne grono kierowników USC. Przedmiotem spotkania były m.in. kwestie dotyczące realizacji przez urzędy stanu cywilnego obowiązków przekazywania danych na potrzeby statystyki publicznej oraz proponowanych przez Ministerstwo Zdrowia rozwiązań związanych z elektronizacją procesu rejestracji zgonu.

Podczas spotkania kierownicy USC (poza jednym kierownikiem USC) nie wyrażali wątpliwości co do konieczności przestrzegania powszechnie obowiązującego prawa, kierując się nie tylko konstytucyjną zasadą legalizmu, czyli działania organów administracji publicznej na podstawie i w granicach przepisów prawa, ale również zasadą związania organów administracji publicznej obowiązującymi aktami normatywnymi.

[17] Dz. U. z 2023 r. poz. 773

[18] tj. Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego oraz Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska

Jednocześnie pragnę zaznaczyć, że wystąpienia Ministerstwa SWiA, kierowane do wszystkich dyrektorów wydziałów spraw obywatelskich i równorzędnych urzędów wojewódzkich, uwzględniały obowiązujące przepisy prawa oraz wagę i znaczenie zadań związanych z przekazywaniem danych statystycznych, a także skutki jakie mogą powodować wszelkiego rodzaju zaniechania (nieprawidłowości) w zakresie przekazywania danych na potrzeby statystyki publicznej do GUS.

Należy przy tym podkreślić, że pomimo zmian, jakie od 1 stycznia 2024 r. zaszły w sposobie przekazywania przez USC danych statystycznych do GUS, kierownicy USC realizują przedmiotowy obowiązek w sposób prawidłowy (poza nielicznymi wyjątkami).

Natomiast odnosząc się do kwestii przepisów ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. *o cmentarzach i chowaniu zmarłych*[19] należy wyjaśnić, że art. 11 ust. 3e wskazuje, iż podmioty, o których mowa w ust. 1 i 2 (tj. zasadniczo lekarz leczący chorego w ostatniej chorobie albo kierownik zespołu ratownictwa medycznego), przetwarzają i przekazują, dla potrzeb statystyki publicznej, dane zawarte w karcie zgonu w części, o której mowa w ust. 3d ww. ustawy, służbom statystyki publicznej. Omawiany przepis prawa nie odnosi się do papierowej III części karty zgonu, a do danych pochodzących z tej części karty. Natomiast podstawą do przekazywania III części karty zgonu do Urzędu Statystycznego w Olsztynie w wersji papierowej jest rozporządzenie Rady Ministrów *w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2024*, które określa, że kopia części I i oryginał części III karty zgonu są przekazywane do ww. urzędu.

Z kolei art. 26 ust. 4 ustawy *Prawo o aktach stanu cywilnego* dotyczy zasad wydawania dokumentów z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, w tym katalogu podmiotów uprawnionych do ich żądania (sąd, prokurator, osoba której akt stanu cywilnego dotyczy lub osoba mająca interes prawny) oraz postaci, w jakiej są wydawane. W tym kontekście nadmieniam, że brzmienie niniejszego przepisu prawa, w zakresie katalogu podmiotów uprawnionych do wnioskowania o wskazane dokumenty, nie uległo zmianie od 2015 r.

Jak już przedstawiono powyżej, organy administracji publicznej przekazują lub udostępniają nieodpłatnie służbom statystyki publicznej dane wskazane w programie badań statystycznych statystyki publicznej. Brzmienie art. 26 ust. 4 ustawy *Prawo o aktach stanu cywilnego* nie stanowi ograniczenia w zakresie realizacji obowiązku statystycznego, a przekazanie danych dla potrzeb statystyki publicznej nie może być utożsamiane z wydaniem dokumentu z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, o którym mowa w art. 26 ust. 4 ustawy *Prawo o aktach stanu cywilnego*. Niniejszy przepis prawa jest bowiem regulacją osadzoną w ustawie dziedzinowej regulującej merytoryczne zasady i tryb rejestracji stanu cywilnego oraz dokonywania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego. Należy również

[19] Dz. U. z 2024 r. poz. 576

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska

zauważyć, że ustawa *o statystyce publicznej* zawiera rygorystyczne regulacje, które wskazują, iż wykorzystywanie zebranych danych dla innych niż podane w ustawie celów jest zabronione (art. 10 ustawy *o statystyce publicznej* stanowiący o tajemnicy statystycznej).

Z poważaniem

z up. Tomasz Szymański
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Załączniki:
Jak w treści

Otrzymuje:
Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska